

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Algılamalarının Belirlenmesi¹

Sait BULUT² Tamer ALPSOY³ Gizem ŞAHİN⁴

Gönderim Tarihi: 15.01.2021

Kabul Tarihi: 18.04.2021

Yayın Tarihi: 19.04.2021

Öz: Bu çalışmada, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin algılamaları araştırılmıştır. Tarama deseninin kullanıldığı bu çalışmaya Eğitim Fakültesi'nde pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin tümünden uygun örnekleme yöntemiyle 343 kişi dahil edilmiştir. Öğrencilerin etik olmayan davranışlara ilişkin algılarını belirlemek amacıyla "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Algılamaları Ölçeği" kullanılmış olup her bir alt boyuta ait Cronbach alpha güvenilirlik değerleri sırasıyla öğrencilerle ilişkiler 0.77, görevle ilgili sorumluluklar 0.82, meslektaşlarla ilişkiler 0.83 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde non-parametrik testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; öğrencilerin ölçekte yer alan alt boyutlara verdikleri yanıtlar betimsel olarak analiz edildiğinde etik olmayan davranışları görevle ilgili sorumluluklar alt boyutunda diğer boyutlara nazaran daha çok onayladıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin etik olmayan davranışlara ilişkin algılamaları ile bölüm/grup ve cinsiyet değişkenlerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup öğrencilerin genelinde etik olmayan davranışları reddettikleri gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Etik olmayan davranışlar, Öğretmenlik meslek etiği, Pedagojik formasyon öğrencileri

Identification of Pedagogical Formation Students' Perceptions of Unethical Behaviors Related to Teaching Profession

Abstract: The perceptions of students who received pedagogical formation education in Akdeniz University Faculty of Education regarding the unethical behaviors related to the teaching profession were investigated and descriptive method was made. 343 students were included in this study. To determine students' perceptions about unethical behavior, the data of this research was obtained the scale named "Teachers' Perceptions of Unethical Behaviors Related to Teaching Profession Scale". The Cronbach Alpha reliability values of each sub-dimension were calculated as 0.77 relationships with students, 0.82 responsibilities related to the task and 0.83 relationships with colleagues. In the analysis of the data, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H tests which are non-parametric tests were used. As a result of the research; it was observed that students' tendency to ethical violations were more in the sub-dimension that responsibilities related to the task. Additionally, it was found that there was a significant difference between students' perceptions about unethical behaviors department/group and gender variables and it was observed that the students rejected unethical behaviors in general.

Keywords: Ethics, Unethical behaviors, teaching professional ethics, pedagogical formation student

GİRİŞ

Etik, içinde doğru ve yanlış gösteren ilkelerin yer aldığı insanların belirlediği düşünce ve değerler sistemidir (Pelit ve Güçer, 2006). Etik anlayışı toplumun tamamını ilgilendiren bir konu olup insanların davranışlarına yön verir. Lakin insanların herhangi bir konuda sergilediği tavırlarının hepsi kabul edilen etik değerlere uygun olmayabilir. Bu durumda da gerçekleştirilen ve etik anlayışına ters düşen davranışlar, bireylerin birbirleriyle olan iletişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Altınkurt ve Yılmaz, 2011). İnsanların gerçekleştirebileceği bu olumsuz davranışların önüne geçilmesinde eğitim faktörü önemli bir rol oynar. Çünkü eğitim, insanlarda

¹ Bu çalışma, 10-13 Eylül 2020 tarihleri arasında VIIIth International Eurasian Educational Research Congress (EJERCongress)' de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Akdeniz Üniversitesi, Türkiye, saitbulut@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6150-2528

³ Anadolu Üniversitesi, Türkiye, it@sunishotels.com, ORCID: 0000-0002-0200-0624

⁴ Akdeniz Üniversitesi, Türkiye, gizemsahin242@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9512-8570

istenilen yönde davranış değişikliği oluşturabilme faaliyeti olup (Yeşilyurt, 2008) toplumların geleceğine yön verir. Bu durumda eğitimi gerçekleştirecek olan öğretmenlerin sahip oldukları bilgi, beceri ve tutum öğrencilerini etkileyeceği için süreç içindeki rolü büyüktür (Ercoskun ve Ada, 2013; Karataş, 2013). Bireyler, kendi eğitim süreçleri de dahil olmakla birlikte günlük yaşantılarının her alanında meydana gelen çeşitli problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Eğitim unsuru içerisindeki problemler değerlendirildiğinde eğitimin ahlaki ve etik boyutları ele alınabilir. Eğitimde etik anlayışı öncelikli olarak göz önünde bulundurulursa diğer tüm yaşantılarda da olumlu yönde değişim sağlanabilir (Erdem, 2014; Ilgaz ve Bilgili, 2006). Bu bağlamda öğretmenler, etik anlayış çerçevesi içerisinde verecekleri eğitim ile hem kendi meslek etik ilkelerine uyacak hem de yetiştirecekleri öğrencilerin, yöneldikleri çeşitli meslek alanlarının etik ilkelerini özümsemelerine katkı sağlayacaklardır (Toprakçı, Bozpolat ve Buldur, 2010). Meslek etiği, herhangi bir mesleğe mensup olan bireylerin davranışlarını sınırlandıran ve şekillendiren kurallar bütünü olup belirlenen kurallar sayesinde bireylerin algı ve davranış farklılıkları giderilerek meslek yapısı içinde neyin doğru veya yanlış olduğuna dair bir standart çizilir (Erdem ve Şimşek, 2013). Bu sayede oluşabilecek kaosu önlenmesine katkı sağlanır.

Literatürde etik, eğitim, meslek, öğretmenlik kavramlarının yer aldığı birçok çalışma bulunmaktadır (Adkins & Radtke, 2004; Arslan, 2019; Arslan-Hendekci ve Özen, 2018; Arslan-Namlı, 2017; Bagum & Gardezi, 2020; Barrett, 2015; Caetano & Silva, 2009; Campbell, 2000; Colnerud, 2006; Coşkun, 2016; Coşkun ve Çelikten, 2020; Çelebi ve Akbağ, 2012; Çinkılıç, 2018; Erdem, 2014; Erdem ve Şimşek, 2013; Ertürk, 2017; Farid & Pratama, 2020; Freeman, 2012; Gelmez-Burakgazi, Can ve Coskun, 2020; Gerçek, Güven, Özdamar, Yanpar-Yelken ve Korkmaz, 2011; Gözütok, 1999; Gündüz ve Coşkun, 2012; Hill, 1981; Hong-li, 2016; Ilgaz ve Bilgili, 2006; Jeder, 2013; Karataş, 2013; Kaya, 2015; Koçyiğit ve Karadağ, 2017; Kuru-Çetin ve Demirkasimoğlu, 2015; Kusumaningrum, Sumarsona & Gunawan, 2019; Lu-jun, 2009; Maxwell ve Schwimmer, 2016; Özen, 2017; Özen ve Durkan, 2016; Özkan ve Çelikten, 2018; Pelit ve Güçer, 2006; Räsänen, 2000; Seghedin, 2014; Sezer, Karabacak, Kucuk ve Korkmaz, 2020; Şahan, 2007; Şallı ve Levent, 2019; Siviş-Çetinkaya, 2018; Soltis, 1986; Toprakçı, Bozpolat ve Buldur, 2010; Uğurlu, 2008; Viladimirovna-Belinova, Borisovna-Bicheva, Vyacheslavovna-Kolesova, Gennadyevna-Khanova & Vladimirovna-Khizhnaya, 2017; Wang & Yang, 2008; Warnick & Silverman, 2011; Yıldırım, Albez ve Akan, 2020; Yüksel-Gülhan, 2018; Zhouyi, 2008).

Görüldüğü üzere etik konusunda geçmişten günümüze çok sayıda çalışma yapıldığı söylenebilir. Bu da eğitimde etik değerlerin araştırılması ve etik ihlallerine yönelik olarak oluşabilecek durumların devamlı olarak gözden geçirilmesi gerektiğini gösterir. Meslek etiğini göz önünde bulundurarak faaliyet sürdüren öğretmenler sadece öğrencilerine değil toplumun tüm kesimlere kadar yarar sağlamaktadır. Bu yüzden her bir meslek alanında etik değerlerin oluşmasında öğretmenlik meslek etiğinin değerleri önem taşımaktadır (Karataş, 2013). Çünkü eşitlik, saygı, adalet, hoşgörü, dürüstlük ve güvenilirlik, sempatiklik, sabırlı olma, ahlak, kurallara uyma, örnek olma ve kendini geliştirme şeklinde belirtilen öğretmenlik meslek etiği değerlerine sahip olan öğretmenler etik bir toplumun oluşturulmasında rol oynar (Aybek ve Karataş, 2016). Öğretmenlik meslek etiği mesleğin yapısından, öğretmenlerin meslektaşlarla ve öğrencilerle olan ilişkilerinden, görev ve sorumluluklarından, toplumun yapısından etkilenir aynı zamanda etkiler (Çelebi ve Akbağ, 2012; Erdem ve Şimşek, 2013; Özkan ve Çelikten, 2018). Öğretmenin mesleğini icra ederken çevresiyle olan etkileşimi meslek etiğinin gerektirdiği kuralların önüne geçmemelidir. Öğretmenlik meslek etiğine aykırı durumların meydana gelmesi, eğitimcileri meslek etiği eğitimini sorgulamaya yöneltmekte olup (Coşkun ve Çelikten, 2020) aynı zamanda eğitimcilerin meslek

etiğine ne kadar bağlı oldukları da sorgulanmaktadır (Adkins & Radtke, 2004).

Eğitim fakülteleri dışındaki fakültelerden mezun olan bireylere öğretmen olabilme hakkının tanınmasıyla öğretmenlik mesleğinin toplumdaki yerinin zayıfladığı düşünülmektedir (Kavcar, 2002; Polat, 2013). Ayrıca alan mezunlarının eğitim fakültelerinden pedagojik formasyon programı şeklinde öğretmenlik sertifikası alması etik dışı uygulama (Özkan ve Çelikten, 2018) olarak görülmekle birlikte bu durum eğitim araştırmalarında eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin etkilerinin incelenmesinin yanı sıra diğer fakültelerde alan eğitimi gören ve eğitim fakültesinde pedagojik formasyon eğitimi alıp öğretmen kimliğine sahip olan bireylerin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin algılamalarının araştırılmasını da zorunlu hale getirmektedir.

Literatürde pedagojik formasyon öğrencileri ve öğretmenlik meslek etiğini ele alan sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Altınkurt ve Yılmaz, 2011; Aybek ve Karataş, 2016; Demirdağ, 2016; Doğaner ve Özbek, 2019; Gökçek, 2018; Karataş, Caner, Kahyaoğlu ve Kahya, 2019; Zan ve Zan, 2017). Altınkurt ve Yılmaz (2011)'in "Etik Dışı Davranışlar Ölçeği"ni kullanarak cinsiyet, öğrenim görülen program (lisans-formasyon eğitimi alan tezsiz yüksek lisans) değişkenlerinin öğretmen adaylarının mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşlerine etkilerini inceledikleri çalışmalarında kadın öğretmen adaylarının ve tezsiz yüksek lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının etik dışı maddeleri daha çok reddettikleri tespit edilmiştir. Aybek ve Karataş (2016)'ın olup Fizik, Kimya, Sağlık/Sağlık Hizmetleri, Türk Dili ve Edebiyatı ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi bölümlerinde yer alan pedagojik formasyon öğrencilerinin etik ve mesleki etik ile ilgili görüşlerini inceledikleri nitel olarak desenlenen çalışmalarında öğretmen adaylarının kural, doğruluk-yanlışlık, saygı, ahlak, dürüstlük, evrensellik, mesleki sorumluluk, vicdanlı olmak, topluma uygunluk ve adalet kavramları ile etik kavramını ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Demirdağ (2016) yaptığı çalışmada ücretli öğretmenlik yapan pedagojik formasyon öğrencilerinin etik liderlik düzeylerini cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenlerine göre incelemiştir. Ayrıca etik liderlik düzeyleri ile çatışma yönetim stratejileri arasındaki ilişkiyi irdelemiştir. Araştırmanın sonucunda genel etik liderlik puanında kadın öğrencilerin ve kıdemi daha fazla olan öğrencilerin (7 yıl ve üstü), yöneticilerin etik liderlik gösterdiklerine daha az katıldığı görülürken ilkökul müdürlerini etik liderlik ve çatışma yönetimi stratejileri boyutlarında "yeterince" düzeyinde algıladıkları, etik liderlik ile çatışma yönetimi stratejileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Doğaner ve Özbek (2019)'in Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümleri ile Beden Eğitimi Öğretmenliği formasyon eğitimi alan öğrencilerin bölüm (Antrenörlük, Spor Yöneticiliği, Rekreasyon, Beden Eğitimi), cinsiyet değişkenleri açısından mesleki etik ilkelere ve öğretmenliğe yönelik tutumlarına ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmalarında Beden Eğitimi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun olumlu, meslek etiğine uyma eğiliminin yüksek olduğu görülmüştür. Kadın Beden Eğitimi öğretmen adaylarının, erkeklere göre, öğretmenlik mesleğini yapmaya daha yatkın olduğu, meslek etiğine uyma eğiliminin yüksek olduğu saptanmıştır. Formasyon alan ve öğretmenlik bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının, öğretmenliğe ilişkin tutumu ile meslek etiğine ilişkin görüşleri arasında fark bulunmamıştır. Gökçek (2018)'in yaptığı çalışma nitel olarak desenlenmiş olup pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin öğretmenlik meslek etiği konusuna bakış açılarını tespit etmek amacıyla, okullarda öğretmenlik meslek etiğinin uygulanışı ve geliştirilmesine yönelik düşüncelerini inceleyerek katılımcıların öğretmenlerin mesleklerini yaparken uymaları gereken özellikler belirlenip etik kurallara yeterince uyulmadığı üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonucunda pedagojik formasyon öğrencileri etik kavramını en çok ahlak, adalet, normlar-kurallar,

iyi-kötü, doğru-yanlış, saygı-sevgi, eşitlik kelimeleriyle ilişkilendirmiş ve öğretmenlerin mesleklerini yaparken öncelikle adalet, eşitlik, profesyonellik, hizmette sorumluluk gibi etik ilkelere uymaları gerektiğini vurgulamışlardır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu ülkemizde öğretmenler için bir meslek etiğinin olması gerektiğini söylemiş ancak okullardaki duruma bakıldığında öğretmenlerin etik konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, kişisel çıkarları doğrultusunda davrandıkları, ayrımcılık yaptıkları, hizmette sorumluluk bilincine sahip olmadıkları yönünde görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

Karataş, Caner, Kahyaoğlu ve Kahya (2019)'nın yaptıkları çalışma nitel olarak desenlenmiş olup pedagojik formasyon öğrencilerinin etik öğretmen algılarını ve öğretmenlik meslek etiği dersine yönelik görüşlerini inceleyerek katılımcıların etik öğretmen profiline yönelik belirttikleri özellikler ve öğretmenlik meslek etiğinin katkıları üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonucunda katılımcıların ayrımcılık yapmayan, kıyaslamayan, adil ve tarafsız davranan, mesleki ilkelere bağlı ve mesleğini içtenlikle yapan, davranışlarıyla model olan, giyimine, görünüşüne, konuşmasına dikkat eden ve iyi iletişim kuran, kendini alanıyla ilgili geliştirmeye çalışan, kendi fikirlerini dayatmayan ve farklı fikirlere saygılı, yönetmeliklere göre davranan öğretmenleri etik buldukları görülmüştür. Ayrıca öğretmenlik meslek etiği dersinin öğretmen adaylarına etik kavramını tanımlayabilme, etik bir öğretmende bulunması ve bulunmaması gereken özellikleri sıralayabilme ve meslek etiğine uygun davranışlar sergilemeye isteklendirme açısından katkı sağladığı belirlenmiştir. Zan ve Zan (2017) yaptıkları çalışma nitel olarak desenlenmiş olup pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleği etik değerlerine dair görüşlerini öğretmenlik meslek etiğine yönelik düşünceler, öğretmenlerin öğrencilerle ilişkilerinde etik ilkeler, toplumun beklediği eğitim mesleğine ilişkin etik ilkeler olmak üzere açık uçlu sorular yönelterek incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerle ilişkilerde etik ilkeler, eğitim mesleğine ilişkin etik ilkeler, eğitimcilerle ilişkilerde etik ilkeler, toplum ile ilişkilerde etik ilkeler, okul yönetimi ve öğretmen arasındaki etik ilkeler, kurum kaynaklarının kullanımında, zaman kullanımında etik ilkeler olmak üzere sınıflandırma yapılmıştır. Etiğe aykırı davranışların gerçekleştirilmesinde her bir bireyin farklı algı ve davranışlara sahip olma eğilimleri göz önünde bulundurulup yukarıda belirtilen ifadelerden yola çıkıldığında; eğitimde etik konusunun vurgulanması ve etik ihlallerine yönelik olarak oluşabilecek durumların incelenmesinde farklı örneklerle çalışmanın ve bu örneklerdeki bireylerin öğrencilerle ilişkiler, meslektaşlarla ilişkiler ve görevle ilgili sorumluluklar yönünden etik algıları konusunda kendilerini sorgulamaları ve eğitimciler tarafından var olan durumun sorgulanması açısından bu çalışmanın literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada geleceğin öğretmenleri olma yolunda ilerleyen pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleği ile ilgili etik olmayan davranışlara yönelik algılamaları üzerinde durulmuştur.

Amaç

Bu çalışmada pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin algılamalarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

1. Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin etik dışı davranışlara yönelik algılamaları nedir?
2. Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin ölçek alt boyut puanları ile bölüm/grup değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin ölçek alt boyut puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin algılarını belirlemek amacıyla tarama (betimsel) modeli kullanılmıştır. Oldukça çok sayıda bireyden oluşan örneklemden bireylerin mevcut özellikleri hakkında bilgi almak için tarama modeli kullanılmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018, s. 15).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim öğretim yılı Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde pedagojik formasyon eğitimi alan, çeşitli bölümlerde öğrenim gören ya da mezun olan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturan 343 pedagojik formasyon öğrencisi ise uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Uygun örnekleme, araştırmacının daha kolay bir şekilde ulaşabileceği bireylerden örneklem oluşturma yöntemidir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018, s. 95). Eğitim Fakültesinin yapmış olduğu gruplandırmalar dikkate alınarak çalışmaya dahil olan bölümler altı gruba ayrılmıştır. Gruplar; 1. grupta Fizik, Kimya, Biyoloji; 2. grupta Türk Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Alman Dili ve Edebiyatı, Rus Dili ve Edebiyatı; 3. grupta Coğrafya, Felsefe, Sosyoloji, Tarih; 4. grupta İktisat, İşletme, Maliye, Turizm; 5. grupta Bilişim Teknolojileri, Matematik; 6. grupta Güzel Sanatlar bölümü olacak şekilde belirlenmiştir.

Tablo 1.Örnekleme Ait Betimsel İstatistik Tablosu

	Değişkenler	F	%
Grup	1. Grup	18	5.25
	2. Grup	78	22.74
	3. Grup	120	34.99
	4. Grup	31	9.04
	5. Grup	43	12.54
	6. Grup	29	8.45
	Belirtilmemiş	24	6.99
Cinsiyet	Kız	228	66.47
	Erkek	112	32.65
	Belirtilmemiş	3	0.88
Toplam		343	100.00

Tablo 1'de görüldüğü üzere pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin dahil olduğu bölümler 6 gruba ayrılmış olup örneklemin %5.25'ini (N=18) kişi ile Fizik, Kimya, Biyoloji öğrencileri, %22.74'ünü (N=78) kişi ile Türk, İngiliz, Alman ve Rus Dili ve Edebiyatı öğrencileri, %34.99'unu (N=120) kişi ile Coğrafya, Felsefe, Sosyoloji, Tarih öğrencileri, %9.04'ünü (N=31) kişi ile İktisat, İşletme, Maliye, Turizm öğrencileri, %12.54'ünü (N=43) kişi ile Bilişim Teknolojileri, Matematik öğrencileri, %8.45'ini (N=29) kişi ile Güzel Sanatlar öğrencileri oluşturmaktadır. Geriye kalan %6.99'u (N=24) kişi ise bölümlerini belirtmemişlerdir. Örneklemin %66.47'sini (N=228) kız öğrenciler, %32.65'ini (N=112) erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Geriye kalan %0.88'i (N=3) kişi ise cinsiyetlerini belirtmemişlerdir. Veri toplama aracı 343 pedagojik formasyon öğrencisine uygulanmış olup bölüm ve cinsiyetlerini belirtmek istemeyen öğrencilerin verileri analize tabi tutulmamıştır. Bu sebeple bölüm/grup değişkenini için 319 öğrencinin, cinsiyet değişkeni için 340 öğrencinin verileri ele alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Pelit ve Güçer (2006) tarafından geliştirilen ve 34 maddeden oluşan “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Algılamaları Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin, öğrencilerle ilişkiler (1-11 maddeler), görevle ilgili sorumluluklar (12-24 maddeler) ve meslektaşlarla ilişkiler (25-34 maddeler) olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Likert tipinde hazırlanan ölçeğin derecelendirilmesi “1= Tamamen Etik Dışı, 2= Kısmen Etik Dışı, 3= Kararsızım, 4= Kısmen Etik, 5= Tamamıyla Etik” şeklindedir. Ortalama artışı, etik dışı davranışların etik olarak kabul edildiği anlamına gelmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin izni ölçeği geliştiren araştırmacılardan, öğrencilere uygulama izni ise Eğitim Fakültesi Dekanlığından alınmış olup gönüllü öğrencilere uygulama yapılmıştır. Çalışmada ele alınan değişkenler ile pedagojik formasyon öğrencilerinin ölçek puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmış ve analizlere geçmeden önce normallik testi yapılarak gruplardaki mevcuda göre uygun normallik testlerine, skewness ve kurtosis değerlerine bakılmıştır. Veri dağılımlarının normalliği sağlamadığı tespit edilmiş olup verilerin analizinde non-parametrik testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H uygulanmıştır. Bölüm/grup değişkeninde hangi gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit edebilmek için (varyansın eşit dağılmadığı) Tamhane’s T2 analizi ve ikili karşılaştırma yapılmıştır. Analiz sonuçları p manidarlık düzeyi .05 olacak şekilde yorumlanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizi yapılmış olup her bir alt boyuta ait Cronbach Alpha güvenilirlik değerleri sırasıyla öğrencilerle ilişkiler 0.77, görevle ilgili sorumluluklar 0.82, meslektaşlarla ilişkiler 0.83 şeklindedir.

BULGULAR

Bu bölümde “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Algılamaları Ölçeği” veri toplama aracından elde edilen verilere değinilmiştir.

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin etik dışı davranışlara yönelik algılamaları nedir?” alt problemine yönelik olarak veri analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Ölçeğe Vermiş Olduğu Yanıtların Betimsel İstatistik

İfadeler	Etik (TE)	Kısmen Etik (KE)	Kararsızım (K)	Kısmen Etik Dışı (KED)	Tamamıyla Etik Dışı (TED)
1. Not karşılığında maddi çıkar sağlamak	2 %0.58	2 %0.58	7 %2.04	10 %2.92	322 %93.88
2. Derslerine girilmeyen öğrencilerle flört etmek	1 %0.29	3 %0.87	8 %2.33	18 %5.25	313 %91.25
3. Bireysel işler için öğrencileri kullanmak	1 %0.29	5 %1.46	8 %2.33	29 %8.45	300 %87.46

4. Derslerine girilen öğrencilerle flört etmek	0 %0.00	1 %0.29	5 %1.27	8 %2.33	329 %95.92
5. Akraba veya tanıdık öğrencilere ayrıcalıklı muamele etmek	1 %0.29	1 %0.29	5 %1.27	15 %4.37	321 %93.59
6. Derslerine girilmeyen akraba veya tanıdık öğrencilerin ders geçmelerinde meslektaşlarından kolaylık sağlamalarını istemek	1 %0.29	1 %0.29	4 %1.17	15 %4.37	322 %93.88
7. Kendi ideolojik görüşleri doğrultusunda öğrenciyi yönlendirmeye çalışmak	5 %1.27	11 %3.21	14 %4.08	42 %12.24	271 %79.01
8. Derslerine girilen öğrencilere ders harici para karşılığında özel ders verebileceğini söylemek (talep etmek)	7 %2.04	20 %5.83	24 %6.99	74 %21.57	218 %63.56
9. Okul dışındaki hareketlerini tasvip etmediği herhangi bir öğrenciyi sınıf ortamında deşifre etmek	3 %0.87	6 %1.75	8 %2.33	21 %6.12	305 %88.92
10. Öğrencinin bazı burs ve diğer kaynaklardan ya da avantajlardan yararlanmalarını ırk, din, cinsiyet, engellilik, ulusal köken ya da medeni durumu yüzünden engellemek	2 %0.58	1 %0.29	3 %0.87	5 %1.27	332 %96.79
11. Öğrencilere fiziksel ceza vermek	1 %0.29	2 %0.58	8 %2.33	29 %8.45	303 %88.34
TOPLAM	24 %0.64	53 %1.40	94 %2.49	266 %7.05	3336 %88.42
12. Çalışma saatleri içerisinde kişisel işlerle ilgilenmek	1 %0.29	12 %3.49	16 %4.66	60 %17.49	254 %74.05
13. İşe gelmemek için gerçeğe aykırı mazeret bildiriminde bulunmak	3 %0.87	3 %0.87	6 %1.75	36 %10.49	295 %86.00
14. Okulun fiziksel kaynaklarını (malzeme, araç-gereç vb.) kişisel amaçlar için kullanmak	3 %0.87	7 %2.04	16 %4.66	49 %14.29	268 %78.13
15. Geçerli mazeret dışında iş saatlerini ihlal etmek (Öğle tatilini uzatma, geç gelme, erken ayrılma)	1 %0.29	4 %1.17	2 %0.58	41 %11.95	295 %86.00
16. Kayıtlar üzerinde değişiklik yapmak veya meslektaşlarını buna yöneltmek	0 %0.00	1 %0.29	5 %1.46	17 %4.96	320 %93.29
17. Öğrencisine ait gizli tutulması gereken bilgileri-sırları (maddi durum, özel bir hastalık vb.) diğer öğrenciler önünde açıklamada bir sakınca görmemek	0 %0.00	1 %0.29	3 %0.87	13 %3.79	326 %95.04
18. Okula alkol alarak veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanarak gelmek	1 %0.29	1 %0.29	3 %0.87	14 %4.08	324 %94.46
19. Okula ait parayı kişisel işler için kullanmak	1 %0.29	1 %0.29	2 %0.58	1 %0.29	338 %98.54
20. Yıllık ve/veya günlük planlarda belirtilen konuların öğrencilere aktarılmasında, olanak olduğu halde öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarını sağlayacak materyalleri (tepegöz, projeksiyon vb.) fazla iş yükü getirir diye kullanmaktan kaçınmak	1 %0.29	3 %0.87	9 %2.62	39 %11.37	291 %84.84
21. Sınıfta argo terim kullanmaktan çekinmemek	3 %0.87	5 %1.46	8 %2.33	52 %15.16	275 %80.17
22. İçinde yaşadığı toplumun kültürel değerleriyle alay edercesine beyanlarda bulunmak	2 %0.58	3 %0.87	7 %2.04	28 %8.16	303 %88.34

23. Öğrencinin velisinden, öğrencinin ders geçmesi karşılığında bireysel veya kurumsal çıkar sağlayıcı herhangi bir şey talep etmek. (Veli olanaklarını kişisel çıkar için kullanmak)	0 %0.00	0 %0.00	3 %0.87	8 %2.33	332 %96.79
24. Okul veya kendi adına velilere herhangi bir şey satma girişiminde bulunmak	1 %0.29	2 %0.58	11 %3.21	40 %11.66	289 %84.26
TOPLAM	17 %0.39	43 %0.98	91 %2.09	398 %9.11	3820 %87.43
25. Kendi yaptığı bir hatayı meslektaşlarına yüklemeye çalışmak	0 %0.00	0 %0.00	4 %1.17	10 %2.92	329 %95.92
26. Herhangi bir meslektaşı hakkında sınıfta olumsuz açıklamalarda bulunmak	2 %0.58	3 %0.87	7 %2.04	21 %6.12	310 %90.39
27. Meslektaşları ile ilgili gizli bilgi-belgeleri yasal veya mesleki amaçlarla gerekli olmadığı halde açıklamak	0 %0.00	1 %0.29	4 %1.17	10 %2.92	328 %95.63
28. Meslektaşlarıyla ilişkilerinde ideolojik-partizan vb. gibi nedenlerle araya mesafe koymaya çalışmak	13 %3.79	17 %4.96	16 %4.66	51 %14.87	246 %71.72
29. Meslektaşlarının mesleki kararlarını etkilemek için zorlayıcı araçlar kullanmak	1 %0.29	2 %0.58	2 %0.58	15 %4.37	323 %94.17
30. Meslektaşlarıyla ilişkilerinde cinsiyet ayrımı gözetmek	1 %0.29	0 %0.00	5 %1.46	13 %3.79	324 %94.46
31. Meslektaşlarına karşı konuşmalarında devamlı suretle üstünlük sağlamaya çalışmak	6 %1.75	2 %0.58	7 %2.04	23 %6.71	305 %88.92
32. Herhangi bir meslektaşı hakkında başka bir meslektaşına olumsuz yargı-açıklamalarda bulunmak	4 %1.17	6 %1.75	10 %2.92	26 %7.58	297 %86.59
33. Meslektaşının başarısını kendine mal etmek	1 %0.29	3 %0.87	4 %1.17	14 %4.08	321 %93.59
34. Okul yönetimine meslektaşı hakkında devamlı olarak olumsuz görüşlerde bulunmak	2 %0.58	4 %1.17	7 %2.04	18 %5.25	312 %90.96
TOPLAM	30 %0.87	38 %1.11	66 %1.92	201 %5.86	3095 %90.23

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin genelinde etik dışı davranışları “Tamamıyla Etik Dışı” buldukları görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin “Tamamıyla Etik Dışı” seçeneği dışında vermiş olduğu yanıtlar bakımından alt boyutlar kıyaslandığında etik dışı maddeleri onaylayan kişi sayısının görevle ilgili sorumluluklar alt boyutunda (TE=17; KE=43; K=91; KED=398) daha fazla olduğu hesaplanmıştır.

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin ölçek alt boyut puanları ile bölüm/grup değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” alt problemine yönelik olarak veri analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 3’ te belirtilmiştir.

Tablo 3. Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Ölçek Alt Boyut Puanları – Bölüm/Grup Değişkeni Kruskal-Wallis H Test Sonuçları

Alt Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	X^2	SD	p	Anlamli Fark
Öğrencilerle İlişkiler	1. Grup	18	13.33	183.50	22.700	5	.000*	1-4,5,6
	2. Grup	78	12.76	157.86				2-3,6
	3. Grup	120	13.72	183.38				3-4,5,6
	4. Grup	31	13.13	132.08				
	5. Grup	43	12.44	136.97				
	6. Grup	29	12.07	118.41				
Görevle İlgili Sorumluluklar	1. Grup	18	16.72	180.06	13.822	5	.017*	1-6
	2. Grup	78	15.62	175.88				2-5,6
	3. Grup	120	15.65	167.26				3-5,6
	4. Grup	31	15.71	146.92				
	5. Grup	43	14.14	137.64				
	6. Grup	29	14.13	121.93				
Meslektaşlarla İlişkiler	1. Grup	18	11.94	204.50	20.044	5	.001*	1-2, 4, 5, 6
	2. Grup	78	11.44	156.47				
	3. Grup	120	12.46	176.48				3-4, 5, 6
	4. Grup	31	11.03	130.08				
	5. Grup	43	11.00	142.45				
	6. Grup	29	10.69	131.67				

*p<.05

Tablo 3 incelendiğinde, gruplara ait ölçek alt boyut puanları karşılaştırıldığında öğrencilerle ilişkiler alt boyutunda 1. grup ile 4, 5 ve 6. gruplar kıyaslandığında 4, 5 ve 6. gruplar, 2. grup ile 3 ve 6. gruplar kıyaslandığında sırasıyla 2 ve 6. gruplar, 3. grup ile 4, 5 ve 6. gruplar kıyaslandığında 4, 5 ve 6. gruplar lehine ($X^2_{(5)}=22.700$, $p=.000$) etik dışı davranışları reddetme bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Görevle ilgili sorumluluklar alt boyutunda 1. ve 6. gruplar kıyaslandığında 6. grup, 2. grup ile 5 ve 6. gruplar kıyaslandığında 5 ve 6. gruplar, 3. grup ile 5 ve 6. gruplar kıyaslandığında 5 ve 6. gruplar lehine ($X^2_{(5)}=13.822$, $p=.017$) etik dışı davranışları reddetme bakımından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Meslektaşlarla ilişkiler boyutunda ise 1. grup ile 2, 4, 5 ve 6. gruplar kıyaslandığında 2, 4, 5 ve 6. Gruplar lehine, 3. grup ile 4, 5 ve 6. gruplar kıyaslandığında 4, 5 ve 6. gruplar lehine ($X^2_{(5)}=20.044$, $p=.001$) etik dışı davranışları reddetme bakımından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ortalamalar arası farklılık tespit edilen grup değerlerine bakıldığında; öğrencilerle ilişkiler alt boyutunda etik dışı maddeleri etik bularak 1. grup (Fizik, Kimya, Biyoloji) ortalaması ($\bar{X}=13.33$; S.O.=183.50) en yüksek olurken, 6. grup (Güzel Sanatlar) ortalaması ($\bar{X}=12.07$; S.O.=118.41) en düşüktür. Görevle ilgili sorumluluklar alt boyutunda da etik dışı maddeleri etik bularak 1. grup (Fizik, Kimya, Biyoloji) ortalaması ($\bar{X}=16.72$; S.O.=180.06) en yüksek olurken, 6. grup (Güzel Sanatlar) ortalaması ($\bar{X}=14.13$; S.O.=121.93) en düşük olup meslektaşlarla ilişkiler alt boyutunda etik dışı maddeleri etik bularak diğer alt boyutlarla benzer olarak 1. grup ortalaması ($\bar{X}=11.94$; S.O.=204.50) en yüksek olurken, 6. grup (Güzel Sanatlar) ortalaması ($\bar{X}=10.69$; S.O.=131.67) en düşüktür.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin ölçek alt boyut puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” alt problemine yönelik olarak veri analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 4’te belirtilmiştir.

Tablo 4. Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Ölçek Alt Boyut Puanları – Cinsiyet Değişkeni Mann-Whitney U Test Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Öğrencilerle İlişkiler	Kız	228	12.49	158.13	36054.00	9948.00	.000*
Görevle İlgili Sorumluluklar	Erkek	112	14.27	195.68	21916.00		
Meslektaşlarla İlişkiler	Kız	228	14.55	155.53	35461.00	9355.00	.000*
	Erkek	112	16.91	200.97	22509.00		
	Kız	228	11.27	160.88	36679.50	10573.50	.003*
	Erkek	112	12.48	190.09	21290.50		

*p<.05

Tablo 4 incelendiğinde cinsiyet değişkenine ait ölçek alt boyut puanları karşılaştırıldığında öğrencilerle ilişkiler (U=9948.00, p=.000), görevle ilgili sorumluluklar (U=9355.00, p=.000) ve meslektaşlarla ilişkiler (U=10573.50, p=.003) olmak üzere her üç alt boyutta anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ortalama değerlerine bakıldığında öğrencilerle ilişkiler ($\bar{X}$ =12.49; S.O.=158.13), görevle ilgili sorumluluklar ($\bar{X}$ =14.55; S.O.=155.53) ve meslektaşlarla ilişkiler alt boyutunda da ($\bar{X}$ =11.27; S.O.=160.88) etik dışı maddeleri reddetme bakımından kız öğrenciler lehinedir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara yönelik algılarının ve bölüm/grup, cinsiyet değişkenlerinin bu davranışlar üzerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Pedagojik formasyon öğrencilerinin/öğretmen adaylarının ölçeğe vermiş olduğu yanıtlar betimsel olarak analiz edildiğinde genelinin ölçek maddelerini olumsuz ve “Tamamıyla Etik Dışı” buldukları görülmüştür. Ek olarak bulgular bölümünde “Tamamıyla Etik Dışı” seçeneği dışında işaretlenen seçeneklere bütüncül bir şekilde odaklanılmış olup bahsedildiği gibi görevle ilgili sorumluluklar alt boyutunda diğer alt boyutlara (öğrencilerle ve meslektaşlarla ilişkiler) nazaran “Tamamıyla Etik, Kısmen Etik, Kararsızım, Kısmen Etik Dışı” seçeneklerini işaretleyen öğrenci sayısının fazla olması görevlere ilişkin belirtilen kurallarda bireylerle (öğrenci, meslektaş) ilişkilere ilişkin kurallara göre daha çok etik ihlale yatkın olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir. Aksine Altınkurt ve Yılmaz (2011)’ın öğretmen adaylarının öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlarla ilgili görüşlerini inceledikleri çalışmalarında elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının, öğretmenlerin etik dışı davranışları hiçbir zaman yapmadığı görüşüne sahip oldukları görülmektedir.

Bölüm/grup değişkenine ilişkin ölçek alt boyut puanları ele alındığında tüm alt boyutlarda ortalamalar arası anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tüm alt boyutlarda oluşan anlamlı farklılığın etik dışı maddeleri reddetme bakımından 6. grup (Güzel Sanatlar) öğrencilerinin lehine olması, sanat alanında etik ilkelerin daha çok göz önünde bulundurulduğu şeklinde ele alınabilir. Toprakci, Cakirer, Bilbay, Bağcivan & Bayraktutan (2010)’a göre; Sanatta, eğitimde, tıpta ve daha pek çok meslek alanında yazılı etik ilkelere uyulması, ideal sınırların oluşmasında önemlidir. Elde edilen bulgular genel olarak yorumlandığında; öğretmen alanı farklılığından ötürü öğretmenin hem öğrencisiyle ve meslektaşıyla olan iletişimde hem de mesleğiyle ilgili sorumluluklarına kabul edilen, etik bir bakış açısıyla yaklaşamayacakları anlaşılabilir. Aynı ders içeriğini kapsayan pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin öğretmenlik meslek etiğinin ilkelerine ortak bir şekilde uyum sağlayamadığı, aynı ders içeriğini almış olsa bile uygulamada farklılıklar olabileceği, bu durumun da lisans eğitim sürecinde alana odaklanılıp öğretmenlik mesleği yönünün göz ardı edilmesinden ötürü oluştuğu düşünülebilir. Benzer olarak Çelebi ve Akbağ (2012) lise

öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada branş değişkeni açısından kullandıkları ölçeğin bazı alt boyutlarında (görev bilinci ve erdemlilik) anlamlı farklılıklar tespit etmişlerdir. Elde ettikleri bulguyu Matematik-Fen Bilgisi öğretmenlerinin özel ders verme imkanlarının fazla olmasının bu konuya yönelik etik dışı olarak görülen maddeye daha olumlu bakmasının sebep olabileceği ile açıklamışlardır. Aksine Doğaner ve Özbek (2019) ve Gelmez-Burakgazi, Can ve Coskun (2020) anlamlı bir farklılık tespit edememiştir. Bu durum öğretmen adaylarının yeterli eğitimler doğrultusunda etik açıdan aynı bakış açısının kazandırılabilmesi anlamına gelebilir.

Cinsiyet değişkenine ilişkin sonuçlara bakıldığında tüm alt boyut puanlarında kadın öğrenciler/öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Dolayısıyla öğrenci ve meslektaşlarla olan ilişkilerde, göreve yönelik sorumluluklarında daha duyarlı davranışlar sergileyebileceği düşünülebilir. Pelit ve Güçer (2006) yaptıkları çalışmada öğrencilerle ilişkiler ve görevle ilgili sorumluluklar alt boyutlarında elde edilen sonuçları destekler niteliktedir. Aksine meslektaşlarla ilişkiler alt boyutunda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu durum meslektaşlarla ilişkilerde öğretmen adaylarının aynı bakış açısına sahip olabilecekleri anlamına gelebilir. Çelebi ve Akbağ (2012)'in veri toplamak için uyguladıkları ölçeğin beş alt boyutundan sadece birinde (ahlaki düşünce) kadınlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Benzer olarak Arslan-Namlı (2017), Betz, O'Connell & Shepard (1989) ve Doğaner ve Özbek (2019) de etik ilkelere uyma konusunda kadınlar lehine anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir. Aksine Arslan (2019), Çinkılıç (2018), Özen-Kutunis, Bayraktaroğlu ve Özdemir, 2005; Toprakçı, Bozpolat ve Buldur (2010) ve Yılmaz (2005) ise cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılığa rastlamamışlardır. Yüksel-Gülhan (2018) ise erkekler lehine bir sonuç elde etmiştir. Bu durum genel sonuçların aksine erkek bireylerin de yeterli eğitimlerin verilmesi ile etik dışı davranışları daha çok reddedebilir hale gelebileceklerini ortaya koymaktadır.

Bulgular ele alındığında; etik dışı davranışları onaylayan ve bu davranışları sergileyen bireyler azınlıkta olmasına rağmen toplumun her bir ferdi birbirinden ayrı gibi görünse de doğrudan veya dolaylı şekilde etkileşim halindedir. Küçük çaptaki problemlerin birikerek daha büyük problemleri doğurmaması adına toplumun genelinde kabul görmüş etik değerleri kazandırarak ve bireyleri etik davranışlara yönlendirerek alan farklılıkları olmasına rağmen etik dışı davranışların ortak olarak reddedebilir hale gelmesini sağlamak meslek etiğinin oluşturulmasında önem arz etmektedir.

Öneriler

1. Bu çalışmada her bir bölümde yeterli sayıda öğrencilere ulaşamadığından bölümler gruplandırılmış olup grupları oluşturan her bir bölümün mevcudu artırılarak elde edilecek sonuçlar araştırılabilir.
2. Cinsiyet değişkeninde kız öğrenciler lehine bir sonucun elde edilmesinde etken olan faktörler araştırılabilir.
3. Öğrencilerin ölçek maddelerine yönelik düşünceleri detaylı olarak ele alınmamış olup her bir maddeye yönelik nitel, karma olarak ayrıntılı araştırma yapılabilir, mesleklerini icra etmeye başladıklarında yaşantısal olarak etkileri incelenebilir.

KAYNAKLAR

Adkins, N. & Radtke, R. R. (2004). Students' and faculty members' perceptions of the importance of business ethics and accounting ethics education: Is there an expectations gap?. *Journal of Business Ethics*, 51(3), 279-300.

- Altınkurt, Y. & Yılmaz, K. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 113-128.
- Arslan, T. (2019). *İlkokul öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ile meslek etiği algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Arslan-Hendekci, E. & Özen, F. (2018). Algılanan örgütsel etik iklimin ilköğretim okullarında öğretmenlerin etik dışı davranışlarına etkisi (Diyarbakır merkez ilçeleri örneği). *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 425-450.
- Arslan-Namlı, N. (2017). Sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerine uyma düzeyleri. *Journal of International Social Research*, 10(49), 389-395.
- Aybek, B. & Karataş, T. (2016). Öğretmen adaylarının etik ve mesleki etik hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 96-108.
- Bagum, M. & Gardezi, M. A. (2020). Attitude of secondary school head teachers towards their teachers: professional ethics perspective. *Review of Education, Administration and Law*, 3(1), 21-30. doi: 10.47067/real.v3i1.18
- Barrett, S. E. (2015). The impact of religious beliefs on professional ethics: a case study of a new teacher. *Canadian Journal of Education*, 38(3), 1-21.
- Betz, M., O'Connell, L. & Shepard, J. M. (1989). Gender differences in proclivity for unethical behavior. *Journal of Business Ethics*, 8(5), 321-324.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Caetano, A. & Silva, M. D. L. (2009). Professional ethics and teacher education. *Sísifo-Educational Sciences Journal*, (8), 47-54.
- Campbell, E. (2000). Professional ethics in teaching: Towards the development of a code of practice. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 203-221. doi: 10.1080/03057640050075198
- Colnerud, G. (2006). Teacher ethics as a research problem: Syntheses achieved and new issues. *Teachers and Teaching: theory and practice*, 12(3), 365-385.
- Coşkun, N. (2016). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının öğretmenlik meslek etiği değerlerine ilişkin görüşleri: mesleki etik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Coşkun, B. & Çelikten, M. (2020). Öğretmenlik meslek etiği üzerine bir inceleme. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(21). doi: 10.26466/opus.666976
- Çelebi, N. & Akbağ, M. (2012). Genel liselerde çalışan öğretmenlerin etik davranışlarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 425-441.
- Çinkılıç, A. M. (2018). *X ve y kuşağı mensubu öğretmenlerin mesleki etik algılarının karşılaştırılmasına ilişkin bir alan araştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
- Demirdağ, S. (2016). İlkokul yöneticilerinin etik liderlik davranışları ile çatışma yönetimi stratejileri arasındaki ilişki: ücretli öğretmen görüşleri. *Turkish Studies (International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic)*, 11(3), 879-894. doi:http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9250
- Doğaner, S. & Özbek, O. (2019). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının mesleki etik ilkelere ve öğretmenliğe yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor*

- Bilimleri Dergisi*, 17(1), 197-208. doi: 10.33689/spormetre.526089
- Ercoşkun, M. H. & Ada, Ş. (2013). Etkili sınıf yönetimi oluşturmada sınıf öğretmenlerinin yeni rollerinin nitel açısından incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 60-79.
- Erdem, A. R. ve Şimşek, S. (2013). Öğretmenlik meslek etiğinin irdelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(15), 185-203.
- Erdem, H. H. (2014). Kitle iletişimi, etik ve eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 63-77. doi: 10.17152/gefd.10834
- Ertürk, R. (2017). Öğretmenlerin okul müdürlerinin etik ve otantik liderlik davranışlarına ilişkin algıları ile örgütsel adalet algıları arasındaki ilişki. *Eğitime Farklı Bakış* (1.baskı). Eyuder Yayınları.
- Farid, A. & Pratama, A. I. (2020). The influence of the head master transformational leadership style toward teacher's work ethics in the Al-farisi Junior High School Tapos Tenjo Bogor. *Islamic Management: Jurnal Manajemen Pendidikan Islam*, 3(2), 143-165. doi: 10.30868/im.v3i02.607
- Freeman, N. K. (2012). Professional ethics: A cornerstone of teachers' preservice curriculum. *Action in Teacher Education*, 22(3), 12-18. doi: 10.1080/01626620.2000.10463015
- Gelmez-Burakgazi, S., Can, I. & Coskun, M. (2020). Exploring pre-service teachers' perceptions about professional ethics in teaching: do gender, major, and academic achievement matter?. *International Journal of Progressive Education*, 16(4), 211-228. doi: 10.29329/ijpe.2020.268.14
- Gerçek, H., Güven, M. H., Özdamar, Ş. O., Yanpar-Yelken, T. & Korkmaz, T. (2011). Yükseköğretim kurumlarında etik ilkeler, sorumluluklar ve davranış kuralları. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 80-88. doi: 10.5961/jhes.2011.013
- Gökçek, T. (2018). Pedagogic formation students' views on ethics of teaching profession and their suggestions. *Çukurova University. Faculty of Education Journal*, 47(2), 710-737. doi: 10.14812/cuefd.414880
- Gözütok, D. (1999). Öğretmenlerin etik davranışları (teachers'ethical behaviours). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1), 83-99. doi: 10.1501/Egifak_0000000021
- Gündüz, Y. & Coşkun, Z. S. (2012). Öğrenci algısına göre öğretmen etik değerler ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 111-131.
- Hill, B. (1981). Teacher commitment and the ethics of teaching for commitment. *Religious Education*, 76(3), 322-336. doi: 10.1080/0034408810760308
- Hong-li, M. A. (2016). On professional ethic concept and its construction strategy aimed at teachers' professional development. *Heilongjiang Researches on Higher Education*, (8), 18.
- Ilgaz, S. & Bilgili, T. (2006). Eğitim ve öğretimde etik. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 199-210.
- Jeder, D. (2013). Teachers' ethic responsibilities in the practice of education and training. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 92, 432-436. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.08.697
- Karataş, A. (2013). İlköğretim öğretmen adayları için meslek etiğinin önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (28), 304-318.
- Karataş, S., Caner, M., Kahyaoğlu, R. B. & Kahya, S. (2019). Öğretmen adaylarının gözünden etik öğretmen ve öğretmenlik meslek etiği dersi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 7(1), 29-49. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.7c1s.2m

- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmenleri yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 1-14.
- Kaya, İ. (2015). Etik değerlere yakınlık ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of International Social Research*, 8(41), 968-974.
- Koçyiğit, M. & Karadağ, E. (2017). Öğretmenlik mesleği etik ilkeler envanteri'nin geliştirilmesi. *İş Ahlakı Dergisi*, 10(2), 246-273. doi: 10.12711/tjbe.2017.10.2.0009
- Kuru-Çetin, S. & Demirkasimoğlu, N. (2015). Öğretmen ve yöneticilerin etik ve etik dışı davranışlarının basına yansımaları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (34), 95-110.
- Kusumaningrum, D. E., Sumarsono, R. B. & Gunawan, I. (2019). Professional ethics and teacher teaching performance: measurement of teacher empowerment with a soft system methodology approach. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 5(4), 611-624.
- Lu-jun, H. (2009). College teacher evaluation based on the development of professional ethics of teachers. *Journal of Higher Education in Science & Technology*, (3), 18.
- Maxwell, B. & Schwimmer, M. (2016). Professional ethics education for future teachers: A narrative review of the scholarly writings. *Journal of Moral Education*, 45(3), 354-371. doi: 10.1080/03057240.2016.1204271
- Özen, F. (2017). Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni aday öğrencilerin zamanla öğretmenlik meslek etiği algılarındaki değişim. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 379-398.
- Özen, F. & Durkan, E. (2016). Algılanan örgütsel etik iklim ile öğretmenlik meslek etiği arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 22(4), 593-627. doi: 10.14527/kuey.2016.023
- Özen-Kutanis, R. Ö., Bayraktaroğlu, S. & Özdemir, Y. (2005). Etik davranışların yöneliminde cinsiyet faktörü: Bir devlet üniversitesi örneği. II. *Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 211-218.
- Özkan, H. H. & Çelikten, M. (2018). Öğretmenlik meslek eğitimi ile ilgili etik olmayan durumlar. *Turkish Journal of Educational Studies*, 5(2), 76-85. doi: 10.33907/turkjes.414323
- Pelit, E. & Güçer, E. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ve öğretmenleri etik dışı davranışa yönelten faktörlere ilişkin algılamaları. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 95-119.
- Polat, S. (2013). Pedagojik formasyon sertifika programı ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *E-uluslararası eğitim araştırmaları dergisi*, 4(2), 48-60.
- Räsänen, R. (2000). 13 Teachers' ethics, teacher education and changing horizons. *Ethical challenges for teacher education and teaching*, 168.
- Seghedin, E. (2014). From the teachers professional ethics to the personal professional responsibility. *Acta Didactica Napocensia*, 7(4), 13-22.
- Sezer, S., Karabacak, N., Kucuk, M. & Korkmaz, I. (2020). School administrators' opinions related to the values that should be gained to classroom teachers through in-service training. *Eurasian Journal of Educational Research*, 86, 175-196. doi: 10.14689/ejer.2020.86.9
- Şahan, G. (2007). Öğretmen etik andı. XVI. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 5-7 Eylül 2007, Tokat.
- Şallı, D. & Levent, F. (2019). Öğretmenlerin karar verme süreçlerinde yaşadıkları etik ikilem durumlarına ilişkin bir örnek olay çalışması. 2. *Uluslararası Eğitimde Yeni Arayışlar Kongresi*, 26-27 Ekim 2019, İstanbul.
- Siviş-Çetinkaya, R. (2018). Meslek etiği eğitimine pozitif bir yaklaşım: Kültürleştirme

- modeli. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (45), 74-87. doi: 10.21764/maeuefd.329778
- Soltis, J. F. (1986). Teaching professional ethics. *Journal of Teacher Education*, 37(3), 2-4. doi: 10.1177/002248718603700301
- Toprakci, E., Cakirer, I., Bilbay, A., Bagcivan, E. & Bayraktutan, I. (2010). Kuram ve uygulamada eğitim denetmenleri meslek etiği. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 5(1), 14-23.
- Toprakçı, E., Bozpolat, E. & Buldur, S. (2010). Öğretmen davranışlarının kamu meslek etiği ilkelerine uygunluğu. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 35-50.
- Uğurlu, C. T. (2008). Lise son sınıf öğrencilerinin öğretmenlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 367-378.
- Vladimirovna-Belinova, N., Borisovna-Bicheva, I., Vyacheslavovna-Kolesova, O., Gennadyevna-Khanova, T. & Vladimirovna-Khizhnaya, A. (2017). Features of professional ethics formation of the future teacher. *Revista Espacios*, 38(25), 9-14.
- Wang, Q. & Yang, J. (2008). The teacher's professional ethics and the teacher's professional development. *Journal of Qinghai Normal University(Philosophy and Social Sciences Edition)*, 2.
- Warnick, B. R. & Silverman, S. K. (2011). A framework for professional ethics courses in teacher education. *Journal of Teacher Education*, 62(3), 273-285. doi: 10.1177/0022487110398002
- Yeşilyurt, E. (2008). Eğitim programlarının hedeflerine ulaşılması bağlamında sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarına olan kazanımları. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 1(2), 23-42.
- Yıldırım, İ., Albez, C. & Akan, D. (2020). Unethical behaviors of teachers in their relationships with the school stakeholders. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 8(1), 152-166. doi: 10.7575/aiac.ijels.v.8n.1p.152
- Yılmaz, E. (2005). Etik liderlik ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlilik çalışması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 28-30 Eylül 2005, Denizli.
- Yüksel-Gülhan, G. (2018). *Okul yöneticilerinin etik liderlik davranışları ile öğretmenlerin örgütsel güven düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Zan, N. & Zan, B. U. (2017). Pedagojik formasyon sertifika programına katılan öğretmen adaylarının "öğretmenlik mesleğinin etik değerleri" üzerine görüşleri. II. Uluslararası Doğunun Batısı Batının Doğusu içinde, 4-6 Temmuz 2017, Prizren Uksin Hoti University, Prag.
- Zhouyi, Z. (2008). Difficulties and solution towards teachers professional ethic. *Journal of Zhejiang Education Institute*, (4).